HOFSTEDE MEERZIGT

afd. beplantingen, aug '84

R. Groodwelt.

ZOETERMEER, BUITENPLAATS

"Het eigenlijk Dorp van Zoetermeer, dat bestraat is, legt op een strook lands, die ter wederzijde van uitgeveende Plassen, ten Noorden van 't Ambagt, bespoeld wordt. Egter is het zeer vermaaklijk door verscheidene Buitenplaatsen aan deftige Inwooners van Delft, Gouda, Rotterdam en den Haage toebehoorende. Onder deezen munt uit de Hofstede Hofrust, thans in huure gebruikt bij den Heere President van den Hove van Holland, Johan de Mauregnault, en toebehoorende aan den Heere Petrus Moris, Raadsheer in denzelfven Hove. Zij is zeer net en niet lang geleeden vergroot, en strekt aldus tot sieraad van 't gantsche Dorp".

Aldus een beschrijving uit 1746 door Tirion [1] en op het schutblad staat afgebeeld hoe een dergelijke hofstede in het landschap lag.

Dit Platte Land van Holland en dezelfs Gesteltenis wordt verbeeld door een Land-gezicht van Bouw- en Weilanden, Veeneryen enz. De Beter, Kaas, Haring, Kabbeljaauw en inzonderheid het Wapen van S GRAVENHAGE, de Kaartjes van RYNLAND en DELFLAND op den Voorgrond, wijzen aan welk gedeelte van 't Land hier wordt beschreven.

Een landschap, deels bestaande uit nieuw drooggemaakte polders, met rijke opbrengsten; zoals Driemanspolder. *"Deeze Polder is niet alleen zeer aanzienlijk door deszelfs vrugtbaare Zaai- en Weilanden, maar ook door de vermaaklijke Buitenplaatsen en schoone Boeren-wooningen aan den Rijweg van Gouda, Rotterdam, Gorinchem, Schoonhoven en Oudewater naar den Haage, die ter langte van een uur gaans hier door heenen loopt"*
Via rijksweg 12 doorkruist men nu dit gebied met de auto in ± 3½ minuut. De aantrekkelijke woonomgeving en de relatief gemakkelijke verbinding vormden destijds onder meer de motieven, zich in ieder geval 's zomers in Zoetermeer te vestigen. De geschiedenis herhaalt zich, nu echter niet alleen voor "deftige Inwooners".

Hofstede Hofrust is in de loop van de tijd verdwenen, zoals ook andere, volgens deze beschrijving uit 1796[2].
"Moest men voorheen in Zoetermeer aanmerken, de Capitalen Buitenplaatsen, die, vooral aan den Voorweg, aldaar gevonden wierden; thans zijn dezelve alle weggebrooken en in aanzienlijken Bouwmanswooningen veranderd, onder welke men er nog twee aantreft, die de naamen dier oude plaatze voeren, en op hunne aan den weg geplaatste IJzeren Hekken hebben staan, op welkers grond zij aangeleegen zijn, naamlijk Cromwijk en Meerzigt".
Hier vergist de schrijver zich. "Meerzigt" is niet veranderd en heeft nog steeds het uiterlijk van de originele 17e eeuwse hofstede (=boerenplaats/buitenplaats)[3].

In deze 18e eeuwse beschrijving[2] wordt Zoetermeer geprezen: *"om derzelver aangenaame weegen en wandelpaaden, als om de heerlijke Graanvelden die men des Zomers aldaar aantreft, en ook om de net en zindelijkheid des Dorps en der Kerken met recht als eene Bijzonderheid opgegeeven en als bezienswaardig aangeprezen worden".*
"Langs de Huizen op Zoetermeer nevens een groot gedeelte van Zegwaard staan plat geschoren Boomen geplant, het welk bij Zomerdagen een schoon gezicht opleverd, zijnde den midden Weg zeer goed bestraat; zo dat men, met één woord gezegd, deeze Dorpen meede onder de aanzienlijksten van alle de Zuid Hollandsche Dorpen teld; genoegzaam alle de Woonhuizen zijn van achteren met Thuinen voorzien, onder welke er verscheiden uitmunten, het geen deeze plaats ten deezen opzichte meede eenige aangenaamheid als voordeelige ligging dezer Ambachten zeer duidelijk kan opmaaken".
Dat Zoetermeerse karakter wordt goed weergegeven in een kopergravure van J. Besoet uit 1762 met als titel *"Gezigt van Soetermeer naar Segwaert"* (niet ver van de huidige kruising Dorpsstraat - Sprinterlijn).

Het Zoetermeerse deel van de Dorpsstraat in de achttiende eeuw.
Men lette op het nog bestaande huis links op de voorgrond

Ook in hedendaagse beschrijvingen komt men hoeve Meerzigt steeds tegen, zoals het in nu volgende citaat uit het boek "Kijk op boerderijen".[4]
"Het is zeker niet toevallig, dat stedelijke invloeden op de boerderijenbouw het duidelijkst zijn waar te nemen in gebieden waar al vroeg (16e eeuw) de steden van grote betekenis waren en er op een betrekkelijk klein gebied vele bij elkaar lagen. Geen wonder dan ook, dat wij eveneens stedelijke architectuurelementen aantreffen bij boerderijen in Zuid-Holland. Er zijn voorbeelden, waarbij men eerder aan een stadswoning of tenminste aan een landelijk herenhuis denkt dan aan een boerderij, al maakt doorgaans een schuur wel duidelijk dat wij aan agrariche bewoners moeten denken. Beroemde voorbeelden zijn "Bouwlust" uit 1671, te Bergambacht; "Meerzigt" uit 1677 te Zoetermeer; de hofstede "Leeuwenburgh" uit 1762, te Heinenoord".

"Meerzigt" behoort zonder meer tot de fraaiste van deze hofsteden met een duidelijk stadse classisistische architektuur, zoals het vergelijk met Groenhoven van de architekt Philips Vingboons laat zien.[5]

258. Philips Vingboons: Groenhoven, 1643.

260. Meerzicht, Zoetermeer, 1677 (stoep removed).

En de restauratie-architekt Van der Sterre had dan ook de stellige indruk *"Een invloedrijk persoon moet dit pand destijds* (1677) *hebben laten bouwen".*[6]
Maar zowel de bouwheer als de architekt uit 1677 waren tot nu toe onbekenden. Ook over de hofstede zelf en over de omgeving was erg weinig bekend. Terwijl toch de bouwheer duidelijk zou kunnen maken, welk karakter hofstede en omgeving hadden. Er waren nl. 2 mogelijkheden:

- de hoofdfunktie van "Meerzigt" was boerderij zonder meer
- de funktie van "Meerzigt" was naast boerderij ook die van buitenplaats.

Het zou dan één der vroegste van dit type buitenplaats zijn en vrijwel de enig resterende. Vergelijkbaar is bv. de Schillemanstede in het Openluchtmuseum te Arnhem.[7] De terreininrichting zou dan niet alleen het erf omvatten, maar ook een beperkte siertuin/kruidenruin. Echter met mate, zoals Kuyper[5] beschrijft over dit type buitenplaats: *"Zijn tuin was een boerentuin, dat is een groente tuin, een boomgaard, misschien een kruidentuin en een aantal bloembedden, en waarschijnlijk een volière of een konijnenberg".*

GEMEENTEARCHIEF DELFT

THIERENS

Jacob Jansz Thierens, woonde tot gent in vlaenderen op het Nieuland, daarna te Delft, was een koornkooper: overleed te Delft 1620: hadde getrout Judith Pietersz. koore=mans, en winne

1 Jan Jacobsz Thierens: volgt fol: 2:

2 Jacob Jacobsz Thierens: pontgaarder in de blinde werelt te Delft: ob: 14 mey 16~~64~~57 trout Margareta Hen=driksd.r Raes:
winne

a Jacob Jacobsz Thierens: was veertig Raad der stad Delft: sterft 27: Novemb: 1670: ongetrout

→ b: M.r Hendrik Jacobsz Thierens: Secr.t tot Naerden: sterft 30: octob: 1693: trout 26: maart 1651: Marga=reta Pauw de Laer,
Winne

→ 1 Margareta Hendriksd.r Thierens trout M.r Jan van den Bosch: . . . . → Margareta tr. Cap.n adr: Boreel
→ Maria v: Bosch: ob: 1720: 14
→ Henrietta: ob: 13: oct: 1727:

2 Jacob Hendriksz Thierens: volgt fol: 1: sub b:

Jan Jacobsz. Thierens, voorn. folio
1: geb. tot Gent 1: octob. 1604: ob. 2: juny 1659
te Delft: was Brouwer in de Vis te Delft:
trouwt 27: Septemb. 1609: Susanna, d. van
Wouter Anthonij van Velthoven, geb. te
antwerpen 26: Sept: 1583: ob: 25: Janu: 1650.
Winne

1 Jacob Jansz Thierens, volgt folio hier onder:

2 Anthonij Jansz Thierens volgt fol: 2: verso

3 Ida Jansz Thierens: geb. 31: dec: 1619: ob: 5: apr: 1705: trouwt Gerrit Jansz van Bart. winne verscheyde kind.

4 Judith Jansz Thierens geb. 9: febr: 1622: trouwt Pieter Frijs brouwer in de Paauw: wain kind.

6 Susanna Jansd. Thierens: geb. jan. 1624: ob.

7 Catharina Jansd. Thierens: geb. 17: febr: 1626: ob: 13: aug: 1664

Cystierf 1 Mei 1664 → (D.) Jacob Jansz Thierens, voorn. hier boven geb. 2: decemb. 1610: te Delft: trouwt 18: novemb. 1636. adriana, d. van Jacob Paulusz Martheyn Goetje.
hij trouwt zijn 2e vrouw Catharina van Lodesteijn.
hij was burgerm. van Steenbergen.
winne bij de 1e vrouw

1 Jacob Jacobsz Thierens trouwt Jennier: Capt.

2 Paulus Jacobsz Thierens: apoth. te Amsterd. 4

→ 3 Jan Jacobsz Thierens: was Ver. Raad, en Schepen der stad Delft, item ontfanger der gemeene Middelen: ob: 9: maart 1700 trouwt Margarita van Sonnevelt.
Johan
winne

a Maria Jansd. Thierens: ob: 1734: ongetrouwt

b Jacoba Thierens trouwt M. adr. van dorsten: wan
1: Adriana v. dorsten: 2: Johanna
3 Sara van dorsten: tr. Anth. Thierens Jacobsz. zie hier 1750

c Susanna Thierens tr. M. Gerard v. Breugel, schepen v. Bosch, begraven 29: jun: 1740: 4

d D. Bartholomeus Thierens: ob: ongetrouwt

e Margareta: 4 S. Jacob Thierens: 4

f Adriana Jacoba Thierens tr: van Vhelen, Capt.

DE BEWONERS

Leden van de Delftse regentenfamilie Thierens zijn in de 17e eeuw bouwheer rep. bewoners van hoeve Meerzigt geweest. Dit is door archivalisch onderzoek vastgesteld. Een gedeelte van de originele genealogie en het wapen van deze familie treft u hiervoor aan.

1. De bouwheer en eerste verpachter/bewoner van hofstede Meerzigt is Jacobus Thierens geweest. Hij werd op 1 nov. 1626 in Delft[8] gedoopt, was 40 raad en schepen aldaar. en stierf eveneens in Delft op 27 nov. 1678. De hoeve werd in 1677 gebouwd; Jacobus was 51 jaar oud, toen de hoeve was voltooid, het volgend jaar stierf hij, onghuwd. Hij was als participant ook betrokken bij de droogmaking van de polder. In de notulen[9] van Driemanspolder wordt hij voor het eerst op 18 mei 1672 vermeld; voor het laatst op 26 augustus 1678. Zijn vader en de overige familie waren vermogend; belegden kapitaal in bierbrouwerijen en o.m. de plateelbakkerij "De lampetkan"[10].

2. De volgende verpachter/bewoner was zijn oudste broer Mr. Hendrick Thierens. Gedoopt in Delft op 11 nov. 1618, advocaat voor den Hove van Holland in 1651, advocaat-fiscaal, 1e secretaris van Naarden in 1653, burgemeester daar in 1692, trouwde te Oud-Beijerland op 27 maart 1651 met Margaretha Panderlaert, dochter van Gillis en Abigaïl van Muishole. Sterft op 30 oktober 1693.
In de notulen van Driemanspolder wordt hij voor het eerst vermeld op 21 december 1678 en voor het laatst op 30 mei 1691.

3. Zijn dochter Margereta Thierens was de volgende. Gedoopt te Naarden op 15 februari 1656, trouwt te Nootdorp op 8 oktober 1679 met Mr. Johan van den Bosch, geboren te 's Gravenhage in 1652, advocaat voor den Hove van Holland en schepen van Schieland.
Margareta Thierens, met als toevoeging "Weduwe van den Bosch", wordt in de notulen op 26 mei 1701 voor het eerst en op 1 juni 1718 voor het laatst vermeld.

4. Op 1 juni 1718 ondertekent eveneens de dochter Margareta Boreel (gehuwd met Captein Adr. Boreel) met als toevoeging "geboore van den Bosch".

5. Henriëtte van den Bosch, wonende te Den Haag, is de laatste telg uit het geslacht Thierens, die Meerzigt bewoonde. Zij ondertekende de notulen voor de eerste maal op 27 april 1726 en de laatste maal op 22 mei 1726. Zij overleed op 13 oktober 1727.

In 1728 werd de hofstede eigendom van een andere Rotterdamse regentenfamilie. Per 1 juli 1729 wordt Theodorus van Teylingen (1689 - 1768) in de notulen[9] genoemd. Het boek van Scheltus uit 1737[8] van Driemanspolder werd aan hem opgedragen.

AAN DEN

WEL EDELE GESTRENGEN HEERE,

DEN HEERE

MR. THEODORUS

VAN

TEYLINGEN,

RAAD

EN

VROEDSCHAP

DER STAD

ROTTERDAM,

&c. &c. &c.

WORD DIT WERKJE, CONCERNEERENDE DE VOORNAAMSTE SAAKEN, TOT DE BEHEERINGE VAN DE DRIEMANSPOLDER, OPGEDRAAGEN, DOOR

U WEL-EDELE GESTRENGEN ONDERDAANIGE DIENAAR,

ISAAC SCHELTUS.

Ook andere leden van de familie Thierens hebben een kavel in Driemanspolder gehad.

Johan(nus) Jacobszn. Thierens,gedoopt te Oud-Beijerland op 26 nov. 1639, 40 raad en schepen van Delft, regent Kamer van Charitate aldaar, ontvanger Gemenelands Middelen van Delft en Delfland. Zijn portret van een onbekend meester treft u hierbij aan.

Foto naar schilderij
Joh. Jsz. Thierens, ± 1708
zoon van Jacob Jansz.

Was gehuwd met Margeretha van Sonneveldt. Zijn vader, dr. Jacob Janszn. Thierens (1610 - 1664) was medisch doctor te Delft en onder meer schepen van Mauritsstad te Brazilie. Deze moet de initiatiefnemer voor de drooglegging van de Driemanspolder, Dr. Adriaen Quak eveneens medisch doctor te Delft, zeker gekend hebben. Zijn portret door D. Finsonius treft u hierbij aan.

door D. Finsonios
Jac. Jansz. Thierens
1610-1664
Dokter te Delft

Soetha Thierens, de zuster van Johannus, komt in het bezit van de kavel door vererving. En ondertekent de notulen van Driemanspolder op 15 juni 1712 met Soetha Thierens, soo voor mij selve als de heer Cornelis van de Broek. Zij was daar voor gehuwd met capitein de Laignier. Tevens bezaten leden van de familie Thierens het "Huis te Hoorn" onder Rijswijk,[11] omschreven als:"*hofstede, genaamt het huys te hoorn, met syn heerehuysinge, stallinge en koetshuys, oranerie en alle andere daer op staende gebouwen, plantagie, boomgaerden, moestuynen*". Een omschrijving die ook op Meerzigt van toepassing zou kunnen zijn.

Tot nu toe zijn we helaas niet verder gekomen dan een betrekkelijk dorre lijst van eigenaren. (De volledige lijst van **eigenaren** tot nu toe, vindt u achterin als bijlage 1 vermeld). Maar in het Zoetermeerse archief en in overige archieven zijn zekere gegevens te vinden, die meer inzicht zullen geven in het leven op Meerzigt. Misschien gegevens die eventueel een verband aan kunnen geven van de familie THierens via het Hof van Holland met de nog onbekende Hofstede Hofrust, die als de fraaiste van Zoetermeer werd omschreven.[1] De indruk van de restauratie-architekt Van der **Sterre**"Een invloedrijk persoon moet dit pand destijds hebben laten bouwen" lijkt wel bewezen.

Via de spreuken van het polderglas van Driemanspolder leert ment de leden van de regenten-families Thierens en Van Teylingen nog wat beter kennen. Leden van deze families zijn meermalen dijkgraaf of heemraad van Driemanspolder geweest. Bij hun aanstelling moesten ze het polderglas of broederschapsbeker, gevuld met wijn, ledigen. Daarbij werd een spreuk gekozen, die hen typeerde.[12] Hier volgen er enkele.

Simon Thierens had de uiterst merkwaardige en kryptisch-zinnebeeldige spreuk:

Die snagh van dorst, heeft siek geweest:
ligt op de wont, 't haar van den hondt
item geneest. den 7 October 1741

Theodorus van Teylingen:

Victutis amore (Uit liefde tot de deugd)

Zijn zoon Diedericus Gregorius van Teylingen, die **eveneens** op Meerzigt woonde en een adelijke titel had:

Concordia res parvae crescunt op den 8 Augustus 1739
(Door eendracht worden kleine dingen groot).

Op dezelfde datum schreef Jan van Teylingen (eveneens een zoon van Theodorus):

Dit glasie heeft my wel gesmaakt
Het heeft my staks gesondt gemaakt
Maar moest ik 't glasie nog eens drinken:
Ik wenste, dat het mogt versinken.

Geen wonder, want in sommige broederschapsbekers ging meer dan 1 liter wijn. Greenwood, geeft in een spreuk op 14 nov. 1733, zijn visie op de Driemanspolder:

De wakkre heemraat leven in eenigheid en trou
De deugt en wijsheit blijven aan zijnen zij gebonden.
Nooit worden 't heil van beemd en akkren hier geschonden:
Maar Driemanspolder bloeye in weelden en akkerbou.
Dees zegening en al wat menschen wenschen mogen.
dalen op haar dijkgraaf en den heemraat uit den hoogen.

Deze *'eenigheid en trou'* was bij sommige verpachter/bewoners van Meerzigt nauwelijks terug te vinden. De terreininrichting, waarbij het groen en de bomen een belangrijke rol speelde, botste maar al te vaak met de waterstaatkundige belangen.

De broederschapsbeker van den Drieman-polder

DE TERREININRICHTING

Hofstede Meerzigt ligt in de Driemanspolder, die volgens bijgaand kaartje van de Prov. Plan. Dienst in 1688 is drooggemaakt.

Dit zal twee jaar eerder zijn gebeurd, aangezien Meerzigt een datering op de gevel heeft "1677". Meerzigt komt waarschijnlijk aan zijn naam, doordat men vanuit de boerderij op een meer of waterplas kon kijken. Dit is in ieder geval niet de Zoetermeerse Meerpolder geweest, aangezien die al in 1614 was drooggemalen. Het meer is waarschijnlijk het uitgeveende gedeelte geweest tussen de voorweg en de Zoetermeerse Meerpolder, dat pas in 1771 is drooggelegd. Ook op de *"Nieuwe Kaart van Delfland"* van ± 1740 staat dat gedeelte als *"Uitgegraven Venen"* aangegeven. En ook de arcering geeft aan, dat het bijna volledig uit water bestond.

De eerste verveningen gingen niet verder dan tot op het grondwater, maar later werd het veen tot op de klei uitgebaggerd. Er werd uitgebreid uitgeveend, om aan de vraag naar brandstof voor de laken industrie en bierbrouwerijen in Leiden, Den Haag en Delft te voldoen. Bierbrouwerijen waarin ook de familie Thierens investeerde.

De Voorweg was in de 17e eeuw al vrijwel volledig met woningen en boerderijen volgebouwd. Deze stonden hoog langs de Voorweg. Ze werden in ieder geval boven de grondwaterspiegel gebouwd, die destijds op 1,70 m minus NAP lag of hoger. Pas na de droogmaking kon men op de klei verder in de polder bouwen, zoals bij Meerzigt is gebeurd. De grondwaterstand in de polder was nl. lager geworden, ± 4,00 m minus NAP. Ook Meerzigt ligt ongeveer op dit peil. De door Van der Sterre getrokken conclusie onder meer gepubliceerd in Zoetermeer Stad[6] lijkt niet juist: *"De hoeve Meerzigt bestaat uit drie delen: het voorhuis, de eigenlijke boerderij oftewel het achterhuis (met het vroegere zomerhuis) en daarachter de stal. De drie delen zijn niet tegelijkertijd gebouwd. De boerderij (niet de huidige, maar een voorloper) stond er het eerst. Dat gebouw, waaraan nog slechts twee hele oude eikenhouten raampjes herinneren, moet zijn gebouwd rond 1600. Wanneer de bestaande boerderij (achterhuis) is gebouwd is niet bekend. In 1677 volgde de bouw van het voorhuis; de stal is van veel latere datum".*

Wanneer het voorhuis in 1677 vóór een bestaande boerderij is gezet, dan stond deze bestaande boerderij in de toen nog niet drooggemaakte Driemanspolder op grote afstand voor de Voorweg in het veen en gedeeltelijk onder water?!

Dit lijkt niet waarschijnlijk. Aangezien de Voorweg dicht was bebouwd, moest bij het aanleggen van de oprijlaan misschien een boerderij worden afgebroken, die vervolgens weer als onderdeel van Meerzigt is opgebouwd. In de afrekening van kavel 15 van Driemanspolder, blijkt dat daarin een aantal bestaande erven lagen. Bewoners hiervan waren o.m.: Gerrit Michielszn. de Cocq, Claas Vos, Piet Tol, Ary Cornelisz. Bak en Jan Leendertszoon Cruyning.[9]

De oprijlaan is in de loop van de tijd niet van plaats veranderd. Deze is vroeger waarschijnlijk met linden beplant geweest. Waar deze lindelaan precies begon is vastgesteld in artikel XIV van Driemanspolder: *"Niemand sal vermoogen eenige opgaande Boomen te planten in en op de Dijken van de voorschreeve Polder, te reekenen agt Roe van het buitenwaater af binnen in de Polder, ten waare iemand tot sijn Beheininge wilde Planten eenige Willige Pooten, welk hem sal vrijstaan, mits deselve Pooten alle vijf jaaren het Hair afhakkende".*
Eén Rijnlandse roe is ± 3,8 meter. Binnen een afstand van ± 30 meter van de Voorwegwetering mochten, dus geen bomen gezet worden. Tenzij men wilgen neerzette, die werden geknot. Hieraan werd sterk de hand gehouden. Toen Theodorus van Teylingen voor Meerzigt de oude laanbomen wilde vervangen werd op 13 nov. 1728 het volgende vastgesteld: *"Is geleesen de Requeste van den Heer Theodorus van Theylinge, Ingeland deeses Polder, om consent tot het planten en aanleggen van twee nieuwe laanen met jonge opgaande Boomen, op gelijke wijse, als desselfs Middellaan (strekkende van de Voorweg tot de Togtsloot toe) is leggende; waar op is geresolveert het voorschreeve versoek te consenteeren, mits deselve Boomen niet verder uitsettende als de uiterste Boomen van deselve Middellaan zijn staande".*
De toegangsweg, de Middellaan, mocht opnieuw van bomen worden voorzien, maar de boomrijen mochten absoluut niet verlengd worden.

Juffrouw Henriëtte van den Bosch, eveneens een bewoonster van Meerzigt, werd bekeurd door een *"hoog Heemraads Boode van Rhynland"* wegens *"het planten van eenige willige Pooten, binnen de Hegge of het Heinsel langs de Voorweg"*. Dit alles geschiedde op 27 april 1726. Henriëtte van de Bosch ging in beroep. Mr. Seger Tierens, Advocaat Consulent van het Collegie van hoog Heemraden, zette zich voor haar zaak in. De hoogheemraden waren *"apparent misleid door een onwaar en sinister Relaas van den Boode"*, en de zaal liep met een sisser af.
De inrichting van het terrein rond de hofstede heeft een sterke gelijkenis gehad met de terreinsituatie van Goudensteyn, een vroege hofstede in de Vechtstreek. Deze wordt door Van der Wyck[13] als volgt omschreven: *"Op het 'kaertgen' onderscheiden wij behalve een ondiep dwarshuis -de herenwoning- en daarachter een met riet gedekte boerderij, de drie bergen en het duyvenhuis, welke in de akte van 1608 vermeld worden. Rondom strekt zich de plantage uit, die hoofdzakelijk bestond uit boomgaarden*

door paden in rechthoekige stukken verdeeld, en door sloten omgeven. Alles is van degelijke eenvoud; slechts ter rechterzijde van het beplante voorplein merken wij een tuinaanleg met rechthoekige perken op"

Verder vermeldt Van der Wyck in Vroege hofsteden in Holland: *"Meerzicht uit 1677 uit Zoetermeer is een voorbeeld van dit type* (hofstede met heerenkamers),*dat vrijwel gaaf tot ons is gekomen".*

De *"degelijke eenvoud"* van Goudensteyn vinden we terug bij de terreininrichting van Meerzigt. Het terreingedeelte achter het classicistische voorhuis met de herenkamers is agrarisch van karakter. De blinde achtergevel van het voorhuis geeft ook aan, dat de verpachter-bewoner daar geen uitzicht op wilde hebben. Dat terreingedeelte bestaat uit een moestuin, vruchtbomen en gras.

Het voorterrein bestaat voor het grootste gedeelte uit half-verharding, kleischelpen. Ook de toegangsweg kan in die half-harde situatie blijven liggen, waarin deze zich nu bevindt (nl. aangereden puinverharding). Het voorterrein wordt omgrensd door een hoge haag, zoals gebruikelijk was. Bij de ingang worden twee taxussen of venijnbomen in de haag opgenomen, die volgens oud boerengebruik de boze geesten buiten hielden.

Op het voorterrein worden symmetrisch ten opzichte van het huis een aantal bomen geplant, echter zodanig dat ze het uitzicht vanuit de herenkamers niet belemmeren. De hofstede is niet voor niets Meerzigt genaamd. Links voor het huis ligt een siertuintje van $\pm$ 80 m^2. In het midden hiervan treft men een etage-boompje aan van twee $\bar{a}$ drie meter hoog. U ziet er één afgebeeld bij de *"Potjes herbergh"* in de buurt van Haarlem op een ets van Claes Janszn. Visscher.

Zelfs in dergelijk eenvoudig herberg-tuinen kwam men ze tegen. De mythologische of zinnebeeldige betekenis stamt uit de middeleeuwen en symboliseert het wereldbeeld van de mens. In drie etages gesnoeid woonde in de bovenste de goden, in de middelste de wereldlijke overheden en de onderste etage belichaamt de gewone mensen. De takken omvatten het firmament, de wortels het aardelichaam en de stam is het centrum van het leven. Net zoals nu gebruikte de 17e eeuwse mens wel de vorm, maar was zich waarschijnlijk niet meer bewust van de zinnebeeldige betekenis.

Zo is ook de vorm van dit (boeren) tuintje geïnspireerd op een dergelijke symboliek. Volgens Genesis I stroomden uit het paradijs vier rivieren naar de vier verschillende windstreken. De Gehon, Phison, Eufraat en Tigris. Het middendeel van het tuintje symboliseert het paradijs en de vier paadjes de respektievelijke rivieren. En dat alles op zo'n 100 m^2. Ook de planten en bloemen hebben een dergelijk zinnebeeldige betekenis. Veel ambtenaren is dit al bekend, omdat burgemeester Hoekstra dit facet in een nieuwjaarstoespraak heeft belicht.

Het zou te ver voeren hier nog dieper in te gaan op architekten-kenmerken van huis en tuin. Over bezoeken, die botanici van naam brachten bij deze verpachter/bewoner om planten te bekijken.
Of zoals Jacob Cats[14] vermeldde:

"Het is van oudts gemerckt, dat well geleerde luyden,
Vernamen soet vermaeck omtrent de groene kruyden.."

Huygens[15] verliet in de 17e eeuw Den Haag om het landleven te genieten met de volgende woorden:

"Ick bann den heelen Haegh
Met all syn achterklapp, ick bann de vuyle plaegh
Van loose pleitery, ick bann d' onstuymigheden
van over-heerigh volk in ongeruste steden".

ZOETERMEER, BUITENPLAATS

SAMENVATTING

Driemanspolder in Zoetermeer werd in 1677 of zo'n 1 à 2 jaar daarvoor drooggelegd. Deze drooglegging werd gefinancieerd en georganiseerd door een aantal "participanten". Dit waren beleggers, veelal rijk geworden in de "gouden eeuw", en afkomstig van regentenfamilies uit de omringende grote steden Delft, Den Haag, Gouda.
Na de drooglegging zijn minimaal drie grote hofsteden in de polder gebouwd, waarvan twee met name bekend zijn Cromwijk (momenteel manege) en Meerzigt. Alleen Meerzigt resteert nog in zijn originele 17de eeuwse vorm en geniet landelijke bekendheid. Het is één van de weinige nog resterende vroege "hofstede-buitenplaatsen". De trek naar buiten, naar het arcadische platteland, bestond ook in de 17de eeuw. Regenten uit de stad verbleven op het platteland, waarbij de jacht en het tuinieren de belangrijkste genoegens waren. In de hofstede bewoonden zij dan de "heerenkamers". Grote vertrekken, opgenomen in een meestal apart voorhuis, dat voor een boerderij stond. Bij Meerzigt kwam restauratie-architekt Van der Sterre op de gedachte, dat het classicistische voorhuis in 1677 vóór een bestaande boerderij was geplaatst. Dit lijkt onmogelijk, omdat de bestaande boerderij dan op het veen, maar gedeeltelijk onder water zou zijn gebouwd. Waarschijnlijker is het, dat de bouwmaterialen zijn gebruikt van een gesloopte boerderij aan de Voorweg. Gesloopt, omdat de aanleg van een oprijlaan naar Meerzigt noodzakeijk was.
De verpachter/bewoners van Meerzigt, leden van de Delftse regentenfamilie Thierens en later van de Rotterdamse regentfamilie Van Teylingen, kwamen soms in konflikt met de polder-reglementen. Daarbij was het plaatsen van bomen en hagen op de veendijk meestal het strijdpunt. De terreininrichting behoudt het karakter van een eenvoudig halfhard boerenerf met bomen. Bij het voorhuis en de "heerenkamers" is een siertuin van ± 80 m^2 opgenomen. De 17de eeuwse vaste planten worden om niet beschikbaar gesteld door de Hortus van de R.U. te Leiden uit de Clusiustuin. Symbolische motieven spelen bij de vorm van de tuin en de keuze van planten en bomen een grote rol. Meerzigt is één van de fraaiste, nog resterende, vroege hofstede met heerenkamers. Hofstede en erfbeplanting vormden ook in de 17de eeuw een onverbrekelijk geheel. Hoeveel belang men van oudsher hieraan hechtte, wordt duidelijk door de boomplaatsing op de veendijk tegen de polder-reglementen in. En door de processen, die daaruit voortvloeiden, tegen de verpachter/bewoners van Meerzigt. De haag, de bomen en het stukje siertuin zijn onderdelen, die onverbrekelijk met de hofstede vebonden zijn en deze ook voor een belangrijk gedeelte zijn aangename karakter verlenen. Ook hier hoort het groen erbij.
ZOETERMEER BUITENPLAATS

Lijst van eigenaren Hofstede Meerzigt:

1677 Jacobus Thierens
1678 Mr. Hendrick Thierens
1701 Margareta Thierens, gehuwd met Van den Bosch
1718 Margareta Boreel, geboore Van den Bosch
± 1726 Henriëtte van den Bosch
1728 Theodorus van Teylingen
1741 Pr Bos
1786 Teunis vd Bosch

Overgeschreven dienstjaar: 1864 Gerrit eig. via Nicolaas Boonekamp
dienstjaar 1866 Cornelia Rijneveen door successie verkregen van Gerrit Boonekamp
koopdatum 1905 Nicolaas Boonekamp eigenaar van Cornelia Rijneveen weduwe Gerrit Bonnekamp

Volgens morgenboeken ongebouwde
1740 dhr. mr. Theodorus van Teylingen
(Gerrit Michiel de Kok)
1741 Pieter Bos heeft groot stuk verkregen trp hoeve + kavel 16-5-1741
1764 Pieter Bos // (Gerrit Michiel de Kok klein stukje)
(groot land)
stukje?
13 roede en 19 voet
10 roede = 141 m^2
1816 Teunis van den Bos via akte van transport 30 mrt 1787 van Pieter Bos
1824 Kavel nr. 15: Nicolaas Boonekamp

NOTEN

1) Hedendaagsche Historie of tegenwoordige staat van alle volkeren, XVI^{de} deel;
te Amsterdam, Bij Isaak Tirion, in de Kalverstraat, het Negende Huis van den Dam, in Hugo Grotius, 1746
2) Rs. Bakker; "De Nederlandsche Stad- en Dorpbeschrijver" 1796
3) Dr. R. van Lutterveld; De buitenplaatsen aan de Vecht
4) S.I. van der Molen; Kijk op boerderijen, Elsevier Amsterdam 1980
5) W. Kuyper; Dutch Classicist Architecture, Delft University Press 1980
6) Zoetermeer Stad nr. 14
7) De hereboerderij Jan Schillemanstede uit Oud-Beyerland; Bouw nr. 42 1961
8) Nederlands Patriarchaat, Centr. Bureau voor Genealogie, Alg. Rijksarchief 42^{e} jaargang 1956
9) Isaac Scheltus; Octroyen, Reglementen,Contracten, van de Driemanspolder, 1737
10) Gemeentearchief Delft; nots. C. van Ouderdijk 29 Jan. 1673
11) R.C. Hekker; Het Huis te Hoorn, Onder Rijswijk, Historia 1943
12) Jaarboekje voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Leiden en omstreken 1947 Sijtthoff's Uitg. Mij. Leiden
13) Jhr. H.W.M. van der Wijck; Het landelijke aspect van de vroege hofsteden in Holland, Bull K.N.O.B. 65 (1966)
14) Jacob Cats; Ouderdom, buyten-leven en hofgedachten op Sorghvliet, 1656
15) Constantijn Huygens; Vitaulium Hofwyck Hofsteede van den Heere van Zuylichem onder Voorburgh, 1653.